

Saksframlegg

Ark.: C56 &13

Lnr.: 1579/14

Arkivsaksnr.: 14/299-3

Saksbehandler: Jon Sylte

VERN AV AULESTAD G/BNR 140/9 M.FL.- UTTALE

Vedlegg: Kart med beskrivelse s. 1

Andre saksdokumenter (ikke utsendt):

Høringsbrev datert 11.02.2014 med vedlegg registrering og sektorhistorie

SAMMENDRAG:

Kulturdepartementet har sendt forslag om fredning av Aulestad gnr. 140/9 på høring. Gausdal kommune slutter seg til prinsippet om fredning, men har noen merknader til prosess og innhold i tilsendte dokumenter. Kommunen er opptatt av at arbeidet med forvaltningsplan blir satt i gang raskt, og med vekt på skjøtsel av uteområdet.

SAKSOPPLYSNINGER:

Kulturdepartementet foreslår å frede Aulestad. Dette som en del av landsverneplan for statlige kulturhistoriske eiendommer. Norsk institutt for kulturminneforskning (NIKU) laga et forslag som ble oversendt Riksantikvaren i 2008. Høringsforslaget er mottatt her den 13.02.2014 og med uttalefrist 28.02.2014. Kommunen har bedt om utsatt frist til etter møtet i formannskapet, men svar på dette er ikke mottatt når saka skrives.

Fredningsforslaget omfatter følgende:

<u>Byggnavn</u>	<u>Verneklasse</u>	<u>Omfang</u>
Drengestua	Verneklasse 1, fredning	Eksteriør/interiør
Folkestua	Verneklasse 1, fredning	Eksteriør
Hovedhuset	Verneklasse 1, fredning	Eksteriør/interiør/utomhus
Låve	Verneklasse 1, fredning	Eksteriør
Stabbur	Verneklasse 1, fredning	Eksteriør/interiør
Utomhus	Verneklasse 1, fredning	Utomhus
Vognskjul	Verneklasse 1, fredning	Eksteriør/interiør

Formål: Bevaring av de arkitektoniske, kulturhistoriske og personallistoriske verdier knyttet til Bjørnstjerne Bjørnsons eiendom og hjem, liv og virke.

Begrunnelse: Forfatteren, nobelprisvinneren og samfunnsdebattanten Bjørnstjerne Bjørnson har en sentral plass i norsk historie på 1800-tallet. Anlegget er godt bevart fra Bjørnsons tid på stedet, og er også et tidstypisk storgårdsanlegg fra perioden rundt 1900.

Omfang: Hovedhuset ble vedtaksfredet i 1923 med eksteriør, interiør og fast inventar. Fredning omfatter også hele eiendommen gnr. 140 bnr. 9 med følgende bygningers eksteriør: Vognskjulet, Drengestua, Låven, Folkestua og Stabburet (men ikke nedre Aulestads nyere bolighus og dobbeltgarasje samt nytt infoserter på punktfeste gnr. 140/9/F1). Interiører er også fredet i disse bygningene: Vognskjulet, Drengestua og Stabburet. Utomhus gjelder fredningen hele eiendommen med hageanlegg på øvre og nedre Aulestad, alléen fra hovedvei opp til tunet, gårdsveier og jordbruksareal.

Utomhusfredningen omfatter hele eiendommen gnr. 140/9 med tun/gårdsplasser, vier, trapper, murer, gjerder, flaggstenger, hager, dammer, innmark og rester av slike anlegg. Sjå vedlegg.

Kommunens anlegg Dikterportalen inngår ikke i fredningen som selvstendig objekt, men er underlagt de fredningsbestemmelser som gjelder for området for øvrig.

VURDERING:

Generelt

Aulestad er et viktig kulturhistorisk minnesmerke etter en stor personlighet i sin samtid. Eiendommen med mange bygninger og mye interiør er veldig godt bevart og i seinere tid restaurert. Kommunen er stolt av at Aulestad ligger i Gausdal, og ønsker også at stedet blir aktivt brukt som et reisemål. Kommunen har også engasjert seg sterkt i revitalisering av Aulestad gjennom Aulestadprosjektet og Bjørnsonåret 2010. Kommunen er positiv til at Aulestad blir freda, men forutsetter at det kan brukes aktivt i formidling av historia og som reiselivsmål.

Fredningsforslaget

Kommunen har noen kritiske merknader til saksbehandling og tilsendte dokumenter.

1. Kulturdepartementet og underliggende instanser har jobba med fredningsforslaget i mange år. Kommunen får 14 dagers høringsfrist – noe som er helt uakseptabelt for å kunne sette seg inn i så omfattende dokument samt utarbeide høringsuttalelse. For oss er det også naturlig at uttalelsen må komme fra et politisk organ, og slik saksbehandling må nødvendigvis ta noe tid.
2. Hjemmel for fredninga framgår ikke av høringsbrev eller forslag, så langt vi kan finne. Vi forventer at ved et fredningsforslag henvises det til lov og paragraf som hjemmel for forslaget. Videre mangler det oversikt over konsekvenser av fredninga. Vi mener det bør være en nærmere omtale av hva som kan tillates og ikke, og hvilke

konsekvenser dette har for bruken av området, på samme måte som det er strenge krav til konsekvensvurdering ved saksbehandling etter plan- og bygningsloven.

3. I beskrivelsen vi har fått er det grundig omtale av Drengestua, Hovedhuset, Låven, Uteanlegget og Vognskjulet. Tilsvarende beskrivelse mangler for Stabburet og Folkestua. Dette mener vi er en vesentlig mangel ved det tilsendte bakgrunns materialet.
4. I høringsbrevet er det henvist til kongelig resolusjon 1. september 2006 der det bestemmes at det skal lages landsverneplaner samt forvaltningsplaner for statlige kulturhistoriske eiendommer. Forvaltningsplan for Aulestad har vi ikke mottatt, og ser det som en vesentlig mangel at den ikke følger med. Det ville i stor grad synliggjort konsekvenser av fredningsforslaget. Sjå mer om forvaltningsplan nedenfor.

Forvaltningsplan

Kommunen ser det som svært viktig at arbeidet med å lage forvaltningsplan settes i gang så fort som mulig, etter som den ikke ligger ved fredningsforslaget. Som nevnt over er vi opptatt av aktiv bruk av Aulestad, og premissene for dette må klargjøres gjennom forvaltningsplanen. Aulestad må tilrettelegges for aktiviteter, og ikke bare museal drift med omvisninger. Noen eksempler:

- Ved etablering av Dikterportalen var det forslag om å utvikle parken i området opp til tjernet med bedre tilrettelegging for funksjonshemmede, infoskilting med Bjørnson-sitater m.m. Dette ble det ikke gitt tillatelse til.
- Landbrukskontoret har i samarbeid med landskapsarkitekt sett på skjøtsel av trær i hagen. Formålet har vært å åpne opp utsikt fra verandaen og mot småbrukene i Follebubaklia, som er en del av Bjørnsons historie på Aulestad. Dette mener vi vil være en attraksjon for besøkende. Vi forstår at slike tiltak må gjennomføres med omhu, men en del av trærne er vokst opp etter Bjørnsons tid og må kunne fjernes for å åpne opp igjen landskapsrommet.
- Tiltak for barn er det lite av i området. Kan det være en mulighet å lage et lite lekeområde med gamle typer lekeutstyr/-apparater?
- Amfiet bak Folkestua har en enkel form. Dette må kunne utvikles etter som økonomien og aktiviteter gir mulighet for det.

Dette er noen innspill til en forvaltningsplan, og Gausdal kommune vil gjerne delta i utarbeiding av en slik plan.

Økonomi

Vi er kjent med at Staten har brukt store midler til restaurering av Aulestad, og er veldig tilfreds med det arbeidet som er utført. I fortsettelsen er det også nødvendig med tilføring av midler til fortløpende vedlikehold for å holde anlegget i hevd og utvikle det. Ferdigstilling av restaurering av låven med utstillinger, og restaurering av Vognskjulet er et par eksempler. I tillegg kommer midler til å lage og gjennomføre forvaltningsplan og tiltak for å utvikle Aulestad som et attraktivt besøkspunkt.

Rådmannen foreslår at det gjøres følgende

vedtak:

1. Gausdal kommune støtter forslaget om fredning av Aulestad. Konsekvensene for bruken av området må klargjøres bedre.
2. Forvaltningsplan for Aulestad må utarbeides snarest mulig. Et formål for arbeidet må være hva en kan gjøre for å utvikle Aulestad som et attraktivt besøkssted, i tillegg til de museale hensynene.